

Izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu

Bernard Iljazović*

Zakonom o zaštiti na radu uređena su prava i obveze povjerenika radnika za zaštitu na radu radi sustavnog unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, sprječavanja ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom. Povjerenik radnika za zaštitu na radu je radnik koji je u skladu sa Zakonom o zaštiti na radu izabran da zastupa interese radnika na području zaštite na radu. S obzirom na ulogu i značaj povjerenika radnika za zaštitu na radu u radnim odnosima, u nastavku teksta bit će više riječi o postupku njegova izbora sukladno relevantnim zakonskim propisima.²

1. Prava i obveze povjerenika radnika za zaštitu na radu

Sukladno članku 71. stavku 1. Zakona o zaštiti na radu, povjerenik radnika za zaštitu na radu obavezan je štititi interese radnika na području zaštite na radu te pratiti primjenu pravila, mjera, postupaka i aktivnosti zaštite na radu.

Naime, povjerenik radnika za zaštitu na radu ima pravo: podnositi poslodavcu prijedloge vezane uz donošenje odluka iz zaštite na radu; zahtijevati od poslodavca da poduzme odgovarajuće mjere u svrhu smanjenja i otklanjanja rizika; podnositi pritužbe tijelima nadležnim za zaštitu na radu; sudjelovati s poslodavcem u planiranju unapređivanja uvjeta rada, uvođenja nove tehnologije, uvođenja novih kemikalija i bioloških štetnosti u radni i proizvodni proces, te poticati poslodavca i njegove ovlaštenike na provedbu zaštite na radu; biti obaviješten o svim promjenama koje utječu ili bi mogle utjecati na zaštitu na radu; izvršiti uvid i koristiti dokumentaciju poslodavca iz zaštite na radu; primati primjedbe radnika u vezi s primjenom pravila zaštite na radu, te ih prenositi poslodavcu ili njegovom ovlašteniku; izvijestiti nadležnog inspektora i specijalistu medicine rada o svojim zapažanjima, odnosno zapažanjima radnika; prisustvovati inspekcijskim pregledima i očitovati se na činjenično stanje koje utvrdi nadležni inspektor; pozvati nadležnog inspektora, kada ocijeni da su ugroženi sigurnost i zdravlje radnika, a poslodavac propušta ili odbija provoditi potrebnu zaštitu na radu; osposobljavati se za obavljanje poslova povjerenika radnika za zaštitu na radu; stalno proširivati i unapređivati znanje, te pratiti i prikupljati obavijesti od važnosti za svoj rad; staviti prigovor na inspekcijski nalaz; svojim djelovanjem poticati radnike na provedbu zaštite na radu; obavješćivati radnike o provedbi zaštite na radu.

Kolektivnim ugovorom se mogu urediti i druga pitanja vezana za rad povjerenika radnika za zaštitu na radu, a mogu

se urediti i sporazumom sklopljenim između poslodavca i radničkog vijeća, ako stranke kolektivnog ugovora na to ovlaste stranke sporazuma.

1.1. Zaštita djelovanja povjerenika radnika za zaštitu na radu

Kako bi povjerenik radnika za zaštitu na radu mogao realizirati određena prava i obveze mora mu se osigurati zaštita njegova djelovanja, a koja je propisana člankom 72. Zakona o zaštiti na radu.

Stoga je poslodavac obavezan povjereniku radnika za zaštitu na radu osigurati potrebno vrijeme za nesmetano obnašanje dužnosti, davati sve potrebne obavijesti i omogućiti mu uvid u sve propise i isprave iz zaštite na radu, te osigurati uvjete za nesmetano obnašanje dužnosti u skladu s općim propisima o radu kojima su propisani uvjeti za rad radničkog vijeća.

Poslodavac ne smije povjereniku radnika za zaštitu na radu, tijekom obnašanja dužnosti, bez suglasnosti radničkog vijeća ili sindikalnog povjerenika koji ima prava i obveze radničkog vijeća, otkazati ugovor o radu, niti ga na drugi način staviti u nepovoljniji položaj u odnosu na njegove dotadašnje uvjete rada i u odnosu na ostale radnike.

Ako radničko vijeće ili sindikalni povjerenik koji ima prava i obveze radničkog vijeća uskrati suglasnost na otkaz, uskrata mora biti pisano obrazložena, a poslodavac može u roku od 15 dana od dana dostave tog očitovanja zatražiti da suglasnost nadomjesti sudska odluka.

Za obnašanje dužnosti povjerenika radnika za zaštitu na radu povjerenik ima pravo na naknadu plaće za najmanje tri sata tjedno, osim ako se kolektivnim ugovorom to pitanje drukčije ne uredi, a bez mogućnosti ustupanja toga prava drugom povjereniku.

2. Pravo na izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu

Sukladno članku 70. stavku 1. Zakona o zaštiti na radu, kod poslodavca radnici između sebe mogu birati povjerenika radnika za zaštitu na radu.

* Bernard Iljazović, dipl. iur., Zagreb

¹ Zakon o radu, NN 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23, Zakon o zaštiti na radu, NN, br. 71/14, 118/14, 154/14, 94/18, 96/18, Pravilnik o postupku izbora radničkog vijeća, NN, br. 03/16, 52/17, 138/20.

Naime, radnici imaju pravo na slobodnim i neposrednim izborima, tajnim glasovanjem izabrati jednog ili više povjerenika radnika za zaštitu na radu koji će ih zastupati kod poslodavca u zaštiti i promicanju njihovih prava i interesa. Postupak izbora povjerenika radnika za zaštitu na radu pokreće se na prijedlog sindikata ili najmanje 20% radnika zaposlenih kod određenog poslodavca.

Ovisno o veličini poslodavca razlikuje se postupak izbora povjerenika radnika za zaštitu na radu.

2.1. Izbor povjerenika kod poslodavca koji zapošljava do uključivo 20 radnika

Izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu kod poslodavca koji zapošljava do uključivo 20 radnika, provodi se na skupu radnika, kojeg saziva poslodavac u skladu s općim propisom o radu, neposrednim i javnim izjašnjavanjem prisutnih radnika.

Prema mišljenju nadležnog Ministarstva za rad, ako poslodavac ne sazove skup radnika, radnici mogu sami organizirati skup na kojemu će neposrednim i javnim izjašnjavanjem izabrati povjerenika radnika za zaštitu na radu.

2.2. Izbor povjerenika kod poslodavca koji zapošljava više od 20 radnika

Izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu kod poslodavca koji zapošljava više od 20 radnika provodi se u skladu s odredbama općeg propisa o radu kojim su uređena pitanja izbora radničkog vijeća.

Broj povjerenika radnika za zaštitu na radu utvrđuje se prema broju radnika zaposlenih kod određenog poslodavca na sljedeći način:

- do 75 radnika - 1 povjerenik
- od 76 do 250 radnika - 3 povjerenika
- od 251 do 500 radnika - 5 povjerenika
- od 501 do 750 radnika - 7 povjerenika
- od 751 do 1.000 radnika - 9 povjerenika.

Za svakih sljedećih započetih tisuću radnika, povećava se broj povjerenika radnika za zaštitu na radu za dva.

Treba naglasiti da je pri predlaganju povjerenika radnika za zaštitu na radu potrebno voditi računa o ravnomjernoj zastupljenosti svih organizacijskih jedinica i skupina zaposlenih radnika (po spolu, dobi, stručnoj spremi, poslovima na kojima rade, kriterijima rizika na mjestu rada...). Ukoliko poslodavac želi može odobriti izbor većeg broja povjerenika od propisanog, te u tom slučaju potpisuje Sporazum o broju povjerenika radnika za zaštitu na radu sa sindikatom.

Kod poslodavca gdje je izabrano više od jednog povjerenika radnika za zaštitu na radu bira se koordinator povjerenika radnika za zaštitu na radu.

2.3. Biračko pravo

Povjerenik radnika za zaštitu na radu bira se na izborno razdoblje od četiri godine. Pravo birati i biti birani imaju svi radnici zaposleni kod određenog poslodavca, te predstavnici radnika u organima poslodavca.

S druge strane, članovi upravnih i nadzornih organa poslodavca i članovi njihovih obitelji, te osobe koje su dobile punomoć u zastupanju poslodavca nemaju pravo birati niti biti birani.

Listu radnika koji imaju biračko pravo utvrđuje Izborni odbor.

2.4. Liste kandidata

Liste kandidata za izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu mogu predložiti sindikati koji imaju svoje članove zaposlene kod određenog poslodavca ili skupina radnika koju podržava najmanje 20% radnika zaposlenih kod određenog poslodavca, a dostavljaju ih predsjedniku izbornog odbora. Svaka lista kandidata mora imati onoliko broj kandidata koliko se bira povjerenika radnika za zaštitu na radu, te najmanje isti broj njihovih zamjenika. Za uvrštenje na listu kandidata potreban je prethodni pisani pristanak radnika, čije se izjave o takvom pristanku prilažu listi kandidata prilikom njenog podnošenja. Prvoimenovani radnik na listi kandidata smatra se nositeljem te liste.

2.5. Izborni i birački odbor

2.5.1. Izborni odbor

Za provođenje izbora povjerenika radnika za zaštitu na radu utemeljuje se izborni odbor. Izborni odbor ima neparni broj članova s najmanje tri člana. Odlučuje običnom većinom glasova ukupnog broja članova izbornog odbora.

U izborni i birački odbor svaki sindikat i svaka skupina radnika koja je podnijela listu kandidata daje jednog svojeg predstavnika i zamjenika predstavnika. Rok za dostavu odluke o imenovanju predstavnika je pet radnih dana od dana dostave odluke o imenovanju predsjedniku i članovima toga odbora i njihovim zamjenicima. Treba naglasiti da član izbornog ili biračkog odbora ne može biti radnik koji je kandidat za povjerenika radnika za zaštitu na radu.

Izborni odbor imenuje birački odbor prilikom raspisivanja izbora, a najkasnije pet tjedana prije isteka izbornog razdoblja povjerenika radnika za zaštitu na radu. Ako kod poslodavca nema radničkog vijeća, tada se izborni odbor imenuje na skupu radnika.

Izborni odbor ima sljedeće dužnosti: donijeti odluku o provođenju izbora za povjerenika radnika za zaštitu na radu; zatražiti listu radnika od poslodavca; utvrditi listu radnika koji imaju biračko pravo, a ako se glasuje na dva ili više biračkih mjesta i izvode iz toga popisa za svako od biračkih mjesta, u roku od tri dana od dostavljenog popisa radnika; imenovati biračke odbore ako se glasuje na dva ili više biračkih mjesta; pripremiti glasačke listiće; pripremiti i provesti glasovanje, te nadzirati pravilnost izbornog postupka; davati upute i naloge biračkom odboru, te mu dostaviti ovjereni izvod iz popisa birača za biračko mjesto i potreban broj glasačkih listića; nadzirati pravilnu provedbu izbornog postupka i odlučiti o prijavama nepravilnosti toga postupka, te o prigovorima na rezultat izbora; sastaviti zapisnik o prethodnim i konačnim rezultatima izbora; čuvati sve izborne materijale do konačnog

utvrđivanja rezultata izbora, a zatim te materijale predati radničkom vijeću.

Na sjednicama izbornog odbora vodi se zapisnik u koji se unose podaci o danu održavanja sjednice, o prisutnim osobama, te o donesenim odlukama.

2.5.2. Birački odbor

Birački odbor, po uputama i nalogima izbornog odbora, organizira i nadzire glasovanje za izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu na biračkom mjestu kojeg je odredio izborni odbor.

Odluku o imenovanju predsjednika i članova biračkog odbora donosi izborni odbor i dostavlja je predsjedniku i članovima toga odbora i njihovim zamjenicima.

Birački odbor ima sljedeće dužnosti: pripremiti, provesti i nadzirati pravilnost glasovanja na biračkom mjestu; sastaviti zapisnik o rezultatima glasovanja na biračkom mjestu; idućeg radnog dana nakon dana glasovanja objaviti zapisnik o rezultatima glasovanja na oglasnom mjestu biračkog mjesta, a primjerak tog zapisnika, te izvoda iz popisa birača koji su na biračkom mjestu imali biračko pravo, kao i važeće, nevažeće i neupotrebljene glasačke listiće, u vrijednosnom pismu poslati na adresu sjedišta poslodavca, s napomenom: „ne otvarati – za izborni odbor.“

2.6. Obveze poslodavca

Poslodavac je dužan u roku od tri radna dana od dana primitka zahtjeva predsjednika izbornog odbora, dostaviti mu odvojeno popis radnika koji su u radnom odnosu na dan izrade popisa i koji su članovi njegovih upravnih i nadzornih tijela ili su članovi njihovih obitelji ili su ovlašteni zastupati ga u odnosu na kod njega zaposlene radnike, te popis ostalih radnika koji su u radnom odnosu na dan izrade popisa. Popisi radnika sadrže redne brojeve, imena i prezimena radnika po abecednom redoslijedu prezimena i njihov osobni identifikacijski broj. Ako je izborni odbor odredio više biračkih mjesta, tada je poslodavac dužan predsjedniku izbornog odbora dostaviti popise radnika za svako od biračkih mjesta. Poslodavac je dužan osigurati materijalno-tehničke uvjete i omogućiti nesmetano glasovanje za izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu u vrijeme i na biračkim mjestima koje je odredio izborni odbor.

Poslodavac snosi sve troškove potrebne za provođenje postupka izbora povjerenika radnika za zaštitu na radu.

2.7. Glasачki listić

Izborni odbor odlučuje o broju glasačkih listića koji će biti pripremljeni za glasovanje za izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu. Taj broj ne smije biti manji od broja radnika upisanih u popis birača, niti veći za više od pet posto toga broja.

Glasački listići ovjeravaju se pečatom poslodavca, te ovisno o njihovom broju, potpisom, paraom ili faksimilom potpisa predsjednika izbornog odbora. Pri dnu glasačkog listića mora se staviti sljedeća napomena: „Glasuje se isključivo zaokruživanjem jednog od rednih brojeva“

ili „glasački listić na kojem nije zaokružen niti jedan redni broj ili je zaokruženo više od jednog rednog broja smatrat će se nevažećim.“

Prilikom uručjenja glasačkog listića birački odbor ovlašten je od radnika zatražiti na uvid osobnu iskaznicu ili putovnicu radi utvrđivanja njegovog identiteta u trenutku kada je pristupio glasovanju, ako niti jedan od članova toga odbora ne može potvrditi identitet radnika. Nakon utvrđivanja identiteta radnika, a prije uručjenja glasačkog listića, jedan od članova biračkog odbora dužan je na popisu birača zaokružiti redni broj ispred imena i prezimena radnika koji je pristupio glasovanju.

2.8. Način glasovanja

Glasovanje za povjerenika radnika za zaštitu na radu je neposredno i tajno, a obavlja se zaokruživanjem jednog rednog broja na glasačkom listiću ispred liste kandidata, odnosno ispred imena i prezimena nositelja liste podnijete od skupine radnika, odnosno ispred imena i prezimena kandidata. Glasачki listić na kojem nije zaokružen niti jedan redni broj ili na kojem je zaokruženo više od jednog rednog broja je nevažeći.

Ako se bira jedan povjerenik radnika za zaštitu na radu na glasačkom listiću nalaze se imena i prezimena kandidata i njihovih zamjenika, a iza kandidata i zamjenika koje je podnio sindikat, u zagradi je i naziv toga sindikata. Ukoliko se biraju tri ili više povjerenika radnika za zaštitu na radu na glasačkom listiću nalazi se naziv sindikata koji je podnio listu kandidata, te ime i prezime nositelja liste, odnosno ime i prezime nositelja liste kandidata koju je podnijela skupina radnika.

2.9. Zapisnik biračkog odbora

Zapisnik biračkog odbora o rezultatima izbora za povjerenika radnika za zaštitu na radu sadrži sljedeće podatke: o danu održavanja sjednice i o prisutnim osobama; vremenu glasovanja; broju radnika upisanih u popis birača biračkog mjesta; broju glasačkih listića dostavljenih na biračko mjesto; broju radnika koji su pristupili glasovanju; broju važećih, nevažećih i neupotrebljenih glasačkih listića; broju glasova koje je dobila svaka od lista kandidata, odnosno svaki od kandidata; potpis predsjednika biračkog odbora.

2.10. Zapisnik o prethodnim rezultatima izbora

Zapisnik o prethodnim rezultatima izbora za povjerenika radnika za zaštitu na radu vodi izborni odbor, te sadržava sljedeće podatke: o vremenu glasovanja; broju pripremljenih glasačkih listića; broju važećih, nevažećih i neupotrebljenih glasačkih listića; broju glasova koji je dobila svaka od lista kandidata, odnosno svaki od kandidata; utvrđenje o valjanosti izbora za povjerenika radnika za zaštitu na radu (ako je glasala najmanje 1/3 radnika s pravom glasa); imena i prezimena izabranih povjerenika radnika za zaštitu na radu i njihovih zamjenika; pouku da svaki radnik može u roku od tri radna dana od dana objavljivanja zapisnika, podnijeti izbornom odboru pisanu prijavu o nepravilnosti izbornog postupka za izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu;

pouku da svaki kandidat za povjerenika radnika za zaštitu na radu može u roku od tri radna dana od dana objavljivanja zapisnika podnijeti izbornom odboru pisani prigovor na utvrđeni rezultat izbora; dan objavljivanja zapisnika, te potpis predsjednika izbornog povjerenstva odbora.

Zapisnik o prethodnim rezultatima izbora za povjerenika radnika za zaštitu na radu mora tijekom tri radna dana od dana objavljivanja zapisnika, biti objavljen na svim oglašnim mjestima poslodavca.

2.11. Utvrđivanje rezultata izbora

Ako se bira jedan povjerenik radnika za zaštitu na radu, izabran je onaj kandidat koji je dobio najveći broj glasova radnika koji su glasovali. U slučaju da dva ili više kandidata dobiju isti broj glasova, tada je izabran kandidat koji je duže neprekidno zaposlen kod poslodavca.

Ukoliko se biraju tri ili više povjerenika radnika za zaštitu na radu, broj povjerenika radnika za zaštitu na radu koji je izabran sa svake liste utvrđuje se na sljedeći način:

Ukupan broj glasova koji je dobila svaka lista dijeli se s brojevima od jedan do, zaključno, broja povjerenika radnika za zaštitu na radu koji se biraju. Svi tako dobiveni rezultati redaju se od najvećeg do najmanjeg, a rezultat koji po redu odgovara broju povjerenika radnika za zaštitu na radu koji se biraju je zajednički djelitelj. Svaka lista dobit će onoliko povjerenika radnika za zaštitu na radu koliko puta ukupan broj njezinih dobivenih glasova sadrži cijeli broj zajedničkog djelitelja. Ako su glasovi podijeljeni tako da se ne može utvrditi koja bi između dviju ili više lista dobila povjerenika radnika za zaštitu na radu, ono će pripasti onoj listi koja je dobila više glasova. Izabrani su kandidati od rednog broja jedan pa do rednog broja koji odgovara broju povjerenika radnika za zaštitu na radu koje je određena lista dobila.

Lista koja na izborima dobije manje od 5% glasova radnika koji su glasovali ne sudjeluje u diobi mjesta za povjerenika radnika za zaštitu na radu. Zamjenici povjerenika radnika za zaštitu na radu sa svake liste su kandidati koji nisu izabrani, po redu od prvoga neizabranoga pa najviše do broja koliko je određena lista dobila povjerenika radnika za zaštitu na radu, a nakon što se iscrpi lista kandidata, zamjenici su osobe s liste zamjenika kandidata. Podatke o provedenim izborima izborni odbor dostavlja poslodavcu i sindikatima koji su podnijeli listu kandidata.

2.12. Postupak po prijavama nepravilnosti i prigovorima

Izborni odbor je dužan u roku od tri radna dana od dostavljene prijave ili prigovora, odlučiti o prijavljenoj nepravilnosti izbornog postupka i o prigovoru kandidata za izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu na rezultat izbora, te svoju odluku dostaviti podnositelju prijave, odnosno prigovora. Naime, izborni odbor u roku od tri radna dana po proteku roka za podnošenje prijave i prigovora, odnosno nakon donesenih odluka o prijavama i prigovorima, ocjenjuje postoje li nepravilnosti izbornog postupka zbog kojih je potrebno ponoviti čitav izborni postupak ili neki

njegov dio. Odluka o ponavljanju čitavog izbornog postupka ili njegovog dijela objavljuje se na svim oglašnim mjestima poslodavca.

2.13. Zapisnik o konačnim rezultatima izbora

Zapisnik izbornog odbora o konačnim rezultatima izbora za povjerenika radnika za zaštitu na radu sadržava sljedeće podatke: o danu održavanja sjednice; prisutnim osobama; donesenim odlukama; vremenu glasovanja; broju radnika upisanih u popis birača; broju pripremljenih glasačkih listića; broju radnika koji su pristupili glasovanju; broju važećih, nevažećih i neupotrebljenih glasačkih listića; broju glasova koje je dobila svaka od lista kandidata, odnosno svaki od kandidata; imena i prezimena izabranih povjerenika radnika za zaštitu na radu i njihovih zamjenika s liste kandidata koje su dobile povjerenike radnika za zaštitu na radu; datum objavljivanja zapisnika, te potpis predsjednika izbornog odbora.

Zapisnik o konačnim rezultatima izbora za povjerenika radnika za zaštitu na radu mora tijekom tri radna dana od dana objavljivanja zapisnika biti objavljen na svim oglašnim mjestima poslodavca, s tim da se primjerak zapisnika mora dostaviti poslodavcu, sindikatima koji su podnijeli liste kandidata za povjerenika radnika za zaštitu na radu, te nositeljima liste kandidata za izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu podnesene od skupine radnika.

3. Zaključak

Uzimajući u obzir velik opseg poslova koje obavlja povjerenik radnika za zaštitu na radu, neophodno je provoditi nekinuirane edukacije radi stjecanja novih znanja i vještina, a što će se zasigurno pozitivno odraziti na povećanje razine sigurnosti i zaštite radnika u radnim procesima. Povjerenik radnika za zaštitu na radu svojim djelovanjem može biti primjer ostalim radnicima kako da rad obavljaju na siguran način primjenjujući ispravne radne postupke i korištenjem osobnih zaštitnih sredstava.

PROGRAM USAVRŠAVANJA U JAVNOJ NABAVI

6. prosinac 2024. (on line)

**PLANIRANJE NABAVE ZA 2025.
GODINU I AKTUALNA PITANJA IZ
PRAKSE U IZRADI TE PREGLEDU I
OCJENI TROŠKOVNIKA**

Informacije i prijave: www.tim4pin